

BENDRADARBIAVIMAS SU TĖVAIS IR JŲ ĮTRAUKIMAS Į UGDYMO PROCESĄ IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGOJE

*Lekt. Jūratė Klizaitė
Klaipėdos valstybinė kolegija*

Anotacija

Straipsnyje aktualizuojamas šeimos ir švietimo įstaigos bendradarbiavimas, būtinybė stiprinti tėvų įtraukimą į ugdymo procesą, kaip būtina sąlyga, padedanti užtikrinti kokybiškesnį priešmokyklinio amžiaus vaikų ugdymą. Aptariamas tėvų su švietimo įstaiga bendradarbiavimas teorijoje bei išryškintas tėvų įtraukimas, padeda atskleisti partneriškus santykius tarp tėvų ir pedagogų, pagrįstus konstruktyviu dialogu, tarpusavio pasitikėjimu, supratimu, žinių dalijimusi. Priešmokyklinio ugdymo pedagogams buvo pateikti klausimai apie bendradarbiavimo formas, būdus su tėvais, padedančius juos įtraukti į ugdymo procesą, tėvų dalyvavimo tiesioginėse ugdomosiose veiklose svarbą vaiko raidai. Tyrimo rezultatai atskleidžia, jog tėvų informavimas išlieka labiausiai įprasta bendradarbiavimo forma, bet jie yra skatinami dalyvauti dialoge, būti aktyviais ugdymo proceso dalyviais. Apklausos duomenys liudija, kad pedagogai menkokai vertina savanorišką tėvų veiklą, kuri šiuolaikinėje švietimo įstaigoje nėra populiari. Tėvų dalyvavimas tiesioginėse ugdomosiose veiklose turi įtakos vaiko socialinei raidai, padeda jam geriau pažinti artimiausią aplinką, šeimą, susikaupti, teigiamai veikia ugdymosi pasiekimus ir pažangą, tačiau priešmokyklinio amžiaus vaikams sudėtinga būti geranoriškiems, tolerantiškiems, išreikšti savo emocijas ir valdyti impulsus; kartu konstatuojama, kad vis dar aktuali problema išlieka menkas tėvų įtraukimas, kaip ugdymo proceso partnerių, į ugdymo procesą.

Reikšminiai žodžiai: bendradarbiavimas, partnerystė, tėvų įtraukimas.

Įvadas

Mokslinė problema. Švietimo įstaigos ir šeimos bendradarbiavimo reikšmingumas vis labiau aktualizuojamas šiuolaikinėje pedagoginėje, psichologinėje literatūroje bei praktikoje, ieškant įvairių bendradarbiavimo formų, būdų, kurios sudarytų galimybę tėvus įtraukti į ugdymo procesą bei padėtų suvokti jo svarbą vaiko raidai. Šiandien šiuolaikinei šeimai keliamas uždavinys – būti įsitraukusiai, ieškančiai įdomių laiko praleidimo būdų, besidalinančiai tarpusavyje ir su kitais ugdymo patirtimi.

Bendradarbiavimo samprata bei problemos ikimokyklinio ugdymo įstaigoje nagrinėjamos kaip partnerystė tarp ugdytojo ir ugdytinio, kaip ikimokyklinės įstaigos bendruomenės narių sąveika, ugdytojų ir kitų socialinės aplinkos dalyvių bendradarbiavimas ugdymo srityje Pečiulienės (2014), Vietienės, Malinauskienės (2012), Martišauskienės (2012), Ruškaus, Žvirdausko, Zybarto, Eskytės, Motiečienės, Dorelaitienės (2012), Neifach (2004), Herm (2004), Mahmood (2013) darbuose. Glaudus priešmokyklinio amžiaus vaikų tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas – vienas esminių gerą ugdymą teikiančių švietimo įstaigos bruožų. Dauguma šiandienos tėvų nori žinoti, kokia yra priešmokyklinio ugdymo specifika. Jie pageidauja išsamesnės informacijos apie ugdymo programą, bendradarbiavimo galimybes. Jorutytė, Budreikaitė (2005) teigia, jog ugdymo institucija turi palaikyti glaudžius santykius su ugdytinių tėvais, nes tik bendradarbiaujant tėvams ir pedagogams galima sėkmingai kontroliuoti ugdymo(si) procesą, tobulinti institucijos veiklą. Pasak Valantino, Čiuladienės (2012), Lietuvos darželiuose dominuoja darbo su tėvais metodai bei formos, kuriuos mokslininkai vertina tik kaip kvietimą tėvus įsitraukti į savo vaikų ugdymą. Tėvai skatinami jaustis reikalingais ikimokyklinės įstaigos veikloje, pedagogai nuolat konsultuoja tėvus jiems aktualiais klausimais, nors ne visada kviečia dalyvauti grupės veikloje, šventėse, kituose renginiuose (Martišauskienė, 2012). Tėvų įtraukimas į vaikų ugdymą reiškinys yra sudėtingas. Nemaža dalis tėvų retai atlieka pedagogo partnerio vaidmenį sprendžiant įvairius su vaikų ugdymu(si) susijusius klausimus bei būna pedagogo patarėjais (Stonkuvienė, Ilginienė, Lukavičienė, 2015). Pastebima, jog tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas dažnai yra formalus, vienakryptis. Labai svarbu ne tik tai, kad tėvai įsitrauktų į vaikų ugdymą, bet ir tai, kaip jie įtraukiami ir įsitraukia. Tėvų bendradarbiavimas (Ruškus, Žvirdauskas, Zybartas, Eskytė, Motiečienė, Dorelaitienė, 2012) suvokiamas ne tik atvesti vaiką iki ugdymo įstaigos vartų, bet ir įsitraukti į ugdymo įstaigos bendruomenę, kai kartu kuriami įstaigos strateginiai veiklos

dokumentai, bendruomeniniai renginiai. Mahmood (2013) nurodo, jog ugdymo įstaiga yra laikoma atsakinga už tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo skatinimą. Atlikti tyrimai atskleidžia, jog tėvų dalyvavimas lieka sudėtingas procesas, dažnai atspindintis socialinius sunkumus, tokius kaip: partnerystės stoka ir sunkumai, kuriant glaudžius tarpusavio santykius. Pasak autoriaus, sėkmingos partnerystės vystymui reikia aktyvaus dalyvavimo ir noro ne tik pedagogams, bet taip pat ir tėvams. Mokslininkai: Turnbull, A.P., Turnbull, H. R., Ervin, Soodak (1997) akcentuoja, jog nepaisant palankaus teisinio konteksto, tėvai vis dar jaučiasi atitolę ir beteisiai ugdymo sistemoje, teikiančioje pagalbą jų vaikui: dažnai pedagogai nelinkę jų išklausyti, tėvai dažnai užima pasyvaus stebėtojo ir klausytojo poziciją (cit. Trakšėlys, 2010). Valantinas, Čiuladienė (2012), Mazolevskienė (2006), Vaitkienė (2005), Pocienė (2010) ir kt. nagrinėjo tėvų į(si)traukimo poveikį vaiko pasirengimui mokytis organizuojant ugdomasias veiklas. Priešmokyklinis ugdymas – jungiamoji ikimokyklinio ir pradinio ugdymo pakopa. Pedagogai stengiasi įsiklausyti į besidominčių tėvų poreikius, tačiau tėvų įtraukimas į ugdymą reikškins išlieka sudėtingas. Kelti probleminiai klausimai:

1. Kaip ir kokiomis bendradarbiavimo formomis su tėvais, priešmokyklinio ugdymo pedagogai įtraukia juos į ugdymo procesą?

2. Kokį poveikį priešmokyklinio amžiaus vaiko socialinei, emocinei raidai turi tėvų įtraukimas į ugdymo procesą?

Tyrimo objektas – bendradarbiavimas su tėvais ir jų įtraukimas į ugdymo procesą.

Tyrimo tikslas – nustatyti bendradarbiavimo su tėvais bei jų įtraukimo į ugdymo procesą ypatumus ikimokyklinio ugdymo įstaigoje.

Tyrimo metodai: 1) mokslinės literatūros analizė, 2) apklausa raštu, naudojant standartizuotą klausimyną, 3) statistinė tyrimo duomenų analizė.

Tyrimo etapai: 1) mokslinės literatūros analizė. Atrinkti mokslinės literatūros leidiniai, straipsniai, kurie buvo nagrinėjami išskiriant tyrimo objektą, tikslą, probleminius klausimus. Nuosekli literatūros paieška buvo atlikta EBSCOhost duomenų bazėje. Raktiniai žodžiai – bendradarbiavimas su tėvais, įtraukimas buvo naudojami atliekant išplėstinę paiešką; 2) klausimyno kūrimas; 3) tyrimo eiga; 4) tyrimo metu gautų duomenų analizavimas.

1. Bendradarbiavimas su tėvais ir jų įtraukimo į ugdymo procesą teorinės prielaidos

Visuose švietimo dokumentuose akcentuojama šeimos svarba bei bendradarbiavimas. Pagrindinis šeimos ir ikimokyklinių ugdymo įstaigų bendradarbiavimo pagrindas – vaikas, jo gerovė ir harmoninga raida (Burvytė, 2013). Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas naudingas tuo, kad bendra veikla suartina tėvus ir vaikus, kelia tiek tėvų, tiek pedagogų autoritetą. Bendradarbiavimas yra daugiau nei fizinis buvimas drauge. Tai darbas kartu, bendrų tikslų siekimas, nepaisant nesėkmių ir nusivylimų. Sėkmingo bendradarbiavimo tikslas – sukurti vaikų ir tėvų, vaikų ir mokytojo, tėvų ir mokytojo dialogą (Buožiuvienė, Didžgalvienė, Šegždienė, 2003). Pedagogų ir tėvų tarpusavio supratimas ir geranoriška pagalba vieni kitiems padeda užmegzti glaudžius ryšius su šeima ir palengvina vaikų adaptaciją (Gricienė, Ubavičienė, Vaitkuvienė (2003). Labai svarbus tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas keliais aspektais: išsiaiškinant vaiko poreikius, elgesio ypatumus, esamą vaiko pasiekimų lygį pradėjus lankyti priešmokyklinę grupę; nustatant vaiko gebėjimus ir sritis, kur jam reikia pagalbos; sudarant individualias programas; aptariant ugdymo(si) metodus vaikui mokyklai brandinti; svarstant, kokių paslaugų ir paramos reikia vaikui ir jo šeimai, vertinant vaiką per visus metus (sud. Laurinčiukienė, 2004). Didelę reikšmę tarpusavio bendradarbiavimui teikia partnerystė, kuri vertinama kaip santykių idealas, apima pasidalijimą žiniomis, įgūdžiais, patirtimi. Neifach S. (2004) nurodo, jog vaiko ugdymas prasideda šeimoje, tęsiamas ir papildomas ikimokyklinėje įstaigoje, vėliau mokykloje. Šeima ir ikimokyklinės įstaigos yra įvardinamos kaip vaikų švietimo ir socializacijos pagrindas. Pedagogai ir tėvai turi tapti ugdymo proceso partneriais, sujungtais ugdymuoju objektu – vaiku. Herm S. (2004) nuomone, partneryste grįstas bendradarbiavimas su tėvais, asmeniniai ryšiai ir dialogas visais vaiko gerovės klausimais yra sąlyga, kad tiek vaikai, tiek tėvai darželyje gerai jaustųsi. Be to, tai yra abipusio dėmesio, pagarbos ir auklėtojo gebėjimų vertinimo pagrindas. Pedagogai ir tėvai

bendradarbiaudami siekia bendro tikslo – geriausiai ugdyti vaiką. Šeimai turi būti suteiktas ypatingas vaidmuo ugdant vaiką. Ji turi būti skatinama padėti vaikui tobulinti ugdymosi įgūdžius. Darželis gali papildyti ugdymą šeimoje. Čia plečiamas socialinis vaiko patyrimas gyvenant mažoje bendruomenėje, sudaromos sąlygos atskleisti jo gebėjimus, saviraišką, puoselėti tradicines kultūrines vertybes. Tėvams suteikiama galimybė gauti kvalifikuotą pedagogo pagalbą. Pedagogai ir tėvai turėtų tapti ugdymo proceso partneriais. Vadinasi, vaikų ugdymo įstaigos turėtų eiti nuo abipusio atvirumo ir keitimosi informacija santykio link dialogu grįstos partnerystės su tėvais. Juk be intensyvaus bendradarbiavimo ir partnerystės su tėvais švietimo įstaiga, kaip ugdymo įstaiga, galiausiai neatliks savo misijos – neužtikrins kokybiško vaiko ugdymo.

Šiandien turi keistis švietimo įstaigoje tėvų vaidmenys, t.y. iš pasyvių paslaugų vartotojų į aktyviai veikiančius, kurie siūlytų idėjas, pagalbą, būtų pasirengę tartis, diskutuoti dėl veiksmingesnių ugdymo būdų. Vadinasi, labai svarbus konstruktyvizmo filosofija pagrįstas tėvų įtraukimas į aktyvią veiklą švietimo įstaigoje. Tėvų įtraukimas į vaiko ugdymo procesą reikšminys būtinas. Švietimo įstaigai turi rūpėti, kaip įtraukti tėvus į savo veiklą, bet tai yra sudėtingas procesas ir aiškinamas keliomis teorijomis: šešių lygių tėvų įtraukimo į vaikų ugdymą (Epstein) ir mokytojų bei tėvų tarpusavio santykių ir mokytojų bei tėvų tarpusavio santykių (Wasren, Hong, Rubin), gali turėti įtakos ir daugybė veiksnių. Pomerantz, Moorman, Litwack (2011) savo tyrimuose rėmėsi hipoteze, kad tėvų į(si)traukimo į vaikų ugdymą poveikis jų mokymosi pasiekimams priklauso nuo tėvų elgesio su vaikais ypatumų (Švietimo problemos analizė, 2012). Labai svarbu ne tik tai, kad tėvai įsitrauktų į vaikų ugdymą, bet ir tai, kaip jie įsitraukia. Pasak Landsbergienės (2012), tėvų į(si)traukimo į vaikų ugdymą didžiausia problema dažniausiai yra ne lėšų stygius, ne nekompetetingi pedagogai, ne prasta vadyba, o menkas tėvų dalyvavimas ugdymo(si) procese. Autorė pažymi, jeigu ateinate paskaityti pasakos vaiko grupei, jeigu savanoriaujate vaiko grupėje, yra veiksmingiausia; kuo veikla yra labiau susijusi su pačiu vaiku, tuo veiksmingesnis tėvų įsitraukimas. Paulikė (2005) pateikia tėvų dalyvavimo ugdymo institucijos veikloje piramidę, kurios apatinėje pakopoje mato tėvus – informacijos gavėjus ir (ar) priėmėjus. Jeigu tėvai, gavę informaciją, ją priima, jie jau žengia į antrą pakopą – tėvų – dalyvių. Tėvams pradėdant dalyvauti, žengiama į trečią pakopą – tėvų, kaip patarėjų ir pagalbininkų (cit. Stonkuvienė, Ilginienė, Lukavičienė, 2015). Šiuo atveju atkreipiamas dėmesys į tėvams būdingus vaidmenis: informacijos gavėjo, priėmėjo, aktyvaus dalyvio, patarėjo, pagalbininko, problemų priėmėjo ir sprendėjo, vertintojo ir pan. Ališauskienė, Miltenienė (2004) teigia, jog tinkamas šeimų pažinimas ir situacijos išmanymas padeda įtraukti šeimas į edukacinį procesą, bet tai dar nereikia bendradarbiavimo. Tėvų įtraukimas – tai tėvų skatinimas dalyvauti veikloje, kuri yra jų vaiko ugdymo dalis (pvz: gali būti konferencijos, susitikimai ir pan.) (p.10). Epstein (1995) siūlo veiklos būdų sąrašą, kuris parodo, kaip švietimo įstaiga tai galėtų padaryti: tėviškai, t.y. kiekvienuose namuose siekdama sukurti palankią mokymosi aplinką; bendraudama, t.y. aiškiai ir tiesiai informuodama tėvus apie savo veiklą; vadovaudamasi savanoriškumo principu, t.y. naudodamasi savanoriška tėvų bei bendruomenės pagalba ir ją skatindama; patarimais, t.y. patardama tėvams, kaip dalyvauti vaikų ugdymo ir kitoje su edukacija susijusioje veikloje; priimdama sprendimus, t.y. į sprendimų priėmimo procesą įtraukdama tėvus ir skatindama juos dalyvauti, kai aptariami svarbūs darželio reikalai; bendradarbiaudama su bendruomene, t.y. susitelkdama jos išteklius ir naudodamasi paslaugomis, kad padėtų šeimoms ir vaikams (cit.Trakšėlys, 2010). Juodaitytė (2001), Comeris, Haynesas (1991) (cit. Leliūgienė, 2010) teigia, jog tėvus reikia įtraukti į aktyvią veiklą, sudaryti praktines konstruktyvaus dalyvavimo ugdant vaikus galimybes ir sąlygas, siekiant lygiavertės partnerystės su švietimo įstaiga.

Ankstyvoji vaikystė – ypatingas laikotarpis, kai ugdymas labiausiai veikia vaiko raidą ir turi įtakos vaiko mokymuisi. Siekiant užtikrinti, kad kiekvienas vaikas turėtų geriausią galimybę pasiruošti mokyklai, sėkminga paramos vaikui sistema turi būti siejama su pedagogais, tėvais ir vaikais, jie visi turi dirbti kartu. Pagrindinis tikslas, kuriuo siekiama įtraukiant tėvus į vaikų mokymą – teigiamas poveikis vaikų mokymosi rezultatams. Šeimos vaidmuo socializacijos procese pagrindinis. Vėliau šeimos partneriu ugdymo ir auklėjimo procese tampa vaikų darželis, papildomojo ugdymo įstaigos, mokykla. Bendravimas su suaugusiaisiais – tėvais, kitais

artimaisiais, pedagogais – vaikui garantuoja gerą emocinę savijautą ir socializaciją. Bendravimas su suaugusiais užtikrina saugumą ir globą – vaikui vis dar reikia, kad jis jaustų, jog šalia yra mylintis, jam palankus, patikimas suaugęs žmogus. Priešmokyklinio ugdymo tikslas – atsižvelgiant į kiekvieno vaiko patirtį, galias, ugdymosi poreikius, vadovaujantis humanistinėmis ir demokratinėmis vertybėmis, užtikrinti optimalią vaiko raidą, padėti pasiręgti mokytis pagal pradinio ugdymo programą (Priešmokyklinio ugdymo programa, 2014). Priešmokyklinėje grupėje saugumą ir globą vaikui teikia pedagogas. Jei vaikas šeimoje nejautė meilės, jei šalia jo nebuvo žmogaus, prie kurio jis galėtų saugiai prisirišti, priešmokyklinėje grupėje jis gali būti labai nerimastingas, nesaugus, prislėgtas (Priešmokyklinio ugdymo turinio įgyvendinimas. Metodinės rekomendacijos, 2004). Gražienė (2002) pabrėžia, jog priešmokyklinėje grupėje šeimos vaidmuo dar labiau padidėja. Nors tikėtino bendradarbiavimo laikotarpis trumpas, jis ypač reikšmingas ir lemtingas vaiko raidai, todėl svarbu iš pat pradžių suderinti šeimos ir pedagogų lūkesčius.

Pedagogai stengiasi įsiklausyti į besidominčių tėvų poreikius. Lanksčios tėvų informavimo, įtraukimo į įstaigos gyvenimą formos stiprina abipusį supratimą, palengvina pedagogų darbą, suteikia abiem pusėms naudingų žinių. Tėvų įtraukimas ugdymo procesą turi įtakos vaiko besiformuojantiems socialiniams santykiams, mokymosi motyvacijai bei psichinei sveikatai.

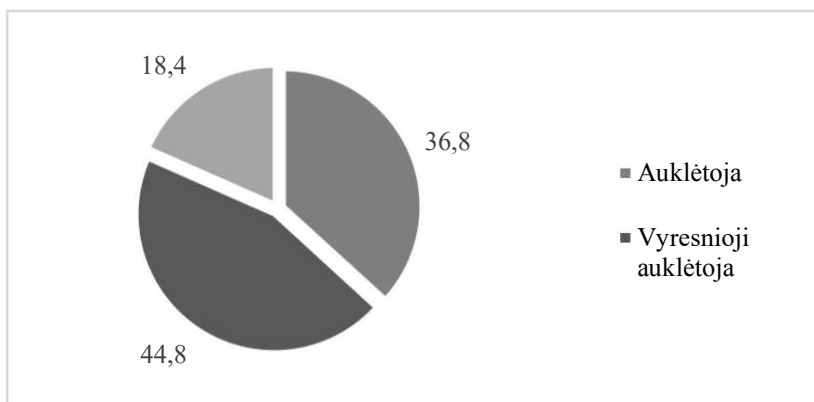
2. Tyrimo metodologija

Tyrimas atliktas 2017-2018 m. Tyrimo imtis buvo tikslioji ir patogioji. Tyrime dalyvavo 87 priešmokyklinio ugdymo pedagogai. Iš viso buvo išdalinta, išsiųsta (arba perduota) 100 klausimynų. Klausimynų grįžtamumo kvota – 87 proc. *Duomenų rinkimo metodas*. Apklausa raštu, naudojant standartizuotą uždaro tipo klausimyną. Klausimyną sudaro 24 teiginiai. Vertinimui buvo pateikta Likert skalė. Atsakymų pasirinkimas apima vertinimo pakopas nuo visiškai nesutinku iki visiškai sutinku. Tyrimo duomenys apdoroti SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 20.0 programine įranga, programiniu EXEL paketu. *Tyrimo instrumentas*. Tyrimo duomenims apdoroti pasitelktos statistinės analizės procedūros: aprašomoji statistika (procentai, vidurkiai, standartinis nuokrypis). Pritaikytas Kruscal – Wallis kriterijų skirtumui tarp trijų grupių atsakymų pasiskirstymui įvertinti. Tiriamieji buvo suskirstyti į amžiaus grupes pagal pedagoginio darbo patirtį: iki 5 metų - (15 tiriamųjų), iki 10 metų - (27 tiriamieji), iki 20 metų - (24 tiriamieji), nuo 20-30 metų – (16 tiriamųjų), virš 30 metų – (5 tiriamieji). Tiriamieji pagal pedagogo išsilavinimą buvo suskirstyti į tris grupes: baigė bakalauro studijas – (75 tiriamieji), profesinio bakalauro studijas – (8 tiriamieji), baigė magistratūros studijas – (4 tiriamieji). Tyrimo rezultatai parodė, jog demografiniai veiksniai (skirtingas pedagogų pedagoginis darbo stažas ir išsilavinimas) neturi sąsajų bendradarbiavimo su tėvais bei jų įtraukimu į ugdymo procesą atskiroms charakteristikoms atskleisti. Klausimyno skalės: bendradarbiavimo su tėvais taikomos formos, padedančios juos įtraukti į ugdymo procesą; bendradarbiavimo su tėvais būdai; tėvų įtraukimo į ugdymo procesą svarba vaiko raidai. Tyrimo metu buvo laikomasi etikos principų: geranoriškumo, pagarbos asmens orumui, teisingumo, konfidencialumo bei teisės gauti tikslią informaciją.

3. Tyrimo rezultatų analizė

Buvo siekiama išsiaiškinti, ar tyrime dalyvavusių respondentų kvalifikacinė kategorija turi įtakos bendradarbiavimui su tėvais bei jų įtraukimui į ugdymo procesą atskiroms charakteristikoms atskleisti (žr.1 pav.).

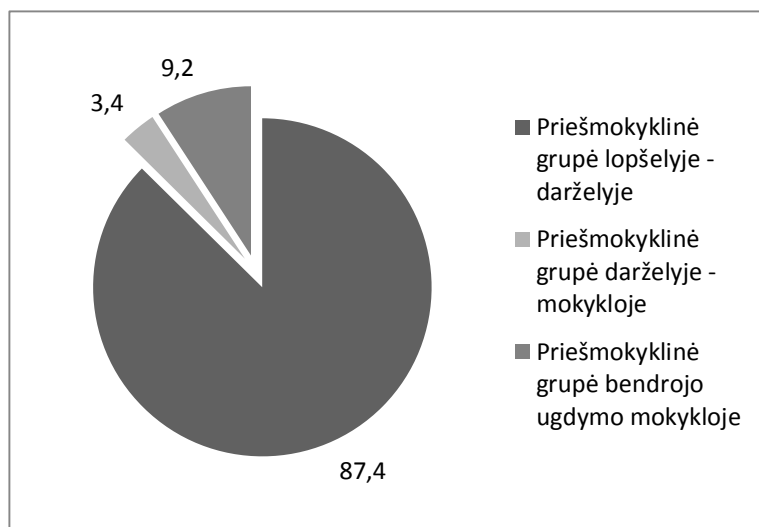
Tyrimo metu buvo apskaičiuoti vidurkiai trijose grupėse pagal kvalifikacinę kategoriją. Pritaikius Kruscal-Wallis kriterijų skirtumui tarp šių trijų grupių atsakymų pasiskirstymui įvertinti, statistiškai reikšmingų skirtumų nenustatyta. Tyrime dalyvavusių tiriamųjų atsakymai nepriklauso nuo kvalifikacinės kategorijos, tačiau dauguma priešmokyklinio ugdymo pedagogų turi vyresniojo auklėtojo kategoriją.



1 pav. Priešmokyklinio ugdymo pedagogų kvalifikacinė kategorija

Tyrimo metu buvo apskaičiuoti vidurkiai trijose grupėse pagal kvalifikacinę kategoriją. Pritaikius Kruscal-Wallis kriterijų skirtumui tarp šių trijų grupių atsakymų pasiskirstymui įvertinti, statistiškai reikšmingų skirtumų nenustatyta. Tyrime dalyvavusių tiriamųjų atsakymai nepriklauso nuo kvalifikacinės kategorijos, tačiau dauguma priešmokyklinio ugdymo pedagogų turi vyresniojo auklėtojo kategoriją.

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, ar švietimo įstaiga, kurioje dirba pedagogai, pagal priešmokyklinio ugdymo modelį, yra reikšmingas kintamasis bendradarbiavimui su tėvais bei jų įtraukimui į ugdymo procesą atskiroms charakteristikoms atskleisti (žr.2 pav.).



2 pav. Švietimo įstaiga, kurioje dirba pedagogai, pagal priešmokyklinio ugdymo modelį

Gauti duomenys atskleidžia, jog tiriamųjų atsakymai nepriklauso nuo to, kokioje švietimo įstaigoje pagal priešmokyklinio ugdymo modelį dirba pedagogai. Švietimo įstaiga, kurioje dirba pedagogai, nėra reikšmingas kintamasis bendradarbiavimui su tėvais bei jų įtraukimui į ugdymo procesą atskiroms charakteristikoms atskleisti.

Didelę reikšmę bendradarbiavimui teikia partnerystė. Pedagogai ir tėvai bendradarbiaudami siekia bendro tikslo – geriausiai ugdyti vaiką. Priešmokyklinis ugdymas – viena iš pagrindinių

sąlygų, lemiančių visapusišką vaiko ugdymo sėkmę. Šeima ir pedagogas turi tapti ugdymo partneriais.

Siekiant sužinoti, kokią reikšmę bendradarbiavimui teikia partnerystė, priešmokyklinio ugdymo pedagogai vertino, kurios taikomos bendradarbiavimo formos padeda įtraukti tėvus į ugdymo procesą (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Priešmokyklinio ugdymo pedagogų nuomonės pasiskirstymas apie bendradarbiavimo su tėvais formas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje

Bendradarbiavimo su tėvais formos	Vidurkis	Standartinis nuokrypis	Mažiausias įvertinimas	Didžiausias įvertinimas
Ugdymo institucijoje ir grupėje skatinama savanoriška tėvų veikla (pvz: tėvai organizuoja šventes, puošia žaidimų vietą, aikštelę, kiemą ir kt.)	3,63	0,63	2	5
Ugdymo institucijoje organizuojami tėvams (globėjams) teminiai seminarai, konferencijos ir kita aktualiomis ugdymo(si) temomis	3,82	0,92	2	5
Tėvai (globėjai) įtraukiami į bendradarbiavimą su bendruomene (organizuojamos įvairios popietės, šventės, viktorinos ir kt.)	4,23	0,54	3	5
Ugdymo institucijoje tariamasi su tėvais (globėjais) dėl vaiko ugdymo(si) metodų, tikslų, priemonių, veiklos krypčių	4,23	0,73	2	5
Ugdymo institucijoje tėvų (globėjų) grupei organizuojami atskiri susirinkimai bei teikiama švietimo pagalbos specialistų konsultacija dėl ugdymo ir pagalbos vaikui namuose	4,31	0,65	2	5
Bendradarbiavimas su tėvais (globėjais) iš anksto planuojamas (numatomos priemonės, tėvų dalyvavimo ir pagalbos ugdymo(si) procese siekiai ir kita	4,44	0,58	3	5
Vedami individualūs pokalbiai ir /ar tėvai (globėjai) informuojami internetu, telefonu, reguliariai rašomi laiškai apie vaiko ugdymą ir ugdymąsį	4,49	0,64	2	5
Ugdymo institucijoje aiškiai suteikiama informacija (individualiai, stenduose ir kt.), kaip tėvai (globėjai) gali dalyvauti vaikų ugdymo(si) ir kitoje su edukacija susijusioje veikloje	4,51	0,55	3	5
Tėvai (globėjai) kviečiami dalyvauti susirinkimuose ir pasidalinti savo mintimis, lūkesčiais bei pateikti klausimus	4,59	0,67	2	5

Daugumos priešmokyklinio ugdymo pedagogų nuomone, dažniausiai tėvai (globėjai) kviečiami dalyvauti susirinkimuose ir pasidalinti savo mintimis, lūkesčiais bei pateikti klausimus, vedami individualūs pokalbiai arba tėvai informuojami raštu, informacija teikiama individualiai, teikiamos specialistų konsultacijos ugdymo klausimais. Menkokai pedagogai vertina švietimo įstaigoje savanorišką tėvų veiklą, kuri nėra šiuolaikinėse ugdymo įstaigose populiari. Šiandien vis dažniau akcentuojamas tėvų, kaip savanorių vaidmuo, atkreipiant dėmesį į tai, jog tėvų ir vaikų dalyvavimas įvairiose veiklose, ugdymo(si) procese padeda vaikams lengviau prisitaikyti prie naujų situacijų, o tėvams geriau pažinti savo vaikus (Stonkuvienė, Ilginienė, Lukavičienė, 2015).

Gauti rezultatai leidžia teigti, jog pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas pasireiškia 2 formų veikla: tėvų dalyvavimu susirinkimuose bei kvietimu būti aktyviais dalyviais vaiko ugdymo klausimais; individualiu tėvų informavimu apie vaiko ugdymą. Tėvų informavimas – labiausiai įprasta tėvų bendradarbiavimo forma; tėvų mokymas, t.y. teminiai seminarai, konferencijos ugdymo(si) klausimais yra taikomi rečiau. Tyrimas atskleidė, jog tėvai yra skatinami dalyvauti dialoge, būti aktyviais ugdymo proceso dalyviais.

Buvo siekiama išsiaiškinti, kaip tėvų dalyvavimas ugdymo procese yra svarbus priešmokyklinio vaiko raidai (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. Priešmokyklinio ugdymo pedagogų nuomonės pasiskirstymas apie tėvų įtraukimo į ugdymo procesą poveikį vaiko raidai

Tėvų įtraukimo į ugdymo procesą poveikis vaiko raidai	Vidurkis	Standartinis nuokrypis	Mažiausias įvertinimas	Didžiausias įvertinimas
Tėvų (globėjų) įtraukimas į tiesiogines ugdymo institucijoje veiklas padeda vaikui geriau išreikšti savo emocijas, valdyti impulsus	3,62	0,67	2	5
Tėvų (globėjų) įtraukimas į tiesiogines ugdymo institucijoje veiklas padeda vaikui būti geranoriškam ir tolerantiškam	3,64	0,66	2	5
Tėvų (globėjų) įtraukimas į tiesiogines ugdymo institucijoje veiklas padeda vaikui geriau pažinti, susikaupti	4,24	0,73	3	5
Vaiko pasirengimas mokytis pagal pradinio ugdymo programą priklauso nuo tėvų (globėjų) aktyvaus dalyvavimo ugdymo procese	4,26	0,62	3	5
Tėvų (globėjų) įtraukimas į tiesiogines ugdymo institucijoje veiklas skatina vaiko teigiamus santykius su bendraamžiais, padeda kurti tinkamo elgesio modelius grupėje	4,29	0,61	3	5
Bendros su tėvais (globėjais), pedagogais iškylos, talkos, ekskursijos, vakaronės, akcijos ir kita padeda vaikui geriau suprasti artimiausią aplinką, šeimos tradicijas, šventes, įvykius	4,47	0,55	3	5
Tėvų (globėjų) įtraukimas į tiesiogines ugdymo institucijoje veiklas ir teikiama pagalba namuose, teigiamai veikia vaiko ugdymosi pasiekimus, pažangą	4,49	0,50	4	5
Tėvų (globėjų) patirties, profesijos pasidalijimas, pokalbių, pasakų sekimas, žaidimų vedimas vaikams, skatina kūrybiškumą, domėjimąsi visuomeniniu gyvenimu	4,52	0,53	3	5

Priešmokyklinio ugdymo pedagogai labiausiai pritarė 6 teiginiams. Tėvų dalyvavimas užsiėmimuose, jų vedamos veiklos – ypač vertinga patirtis. Tėvai daugiau sužino apie priešmokyklinio amžiaus vaiko ugdymo ypatumus, artimiau susipažįsta su pedagogu, išmoka įvairių veiklų, kurias gali pratęsti namuose. Pedagogai nurodo, jog tėvų dalyvavimas tiesioginėse ugdomosiose veiklose, turi tiesioginės įtakos socialinei raidai, padeda vaikui geriau pažinti artimiausią aplinką, šeimą, susikaupti, teigiamai veikia vaiko ugdymosi pasiekimus ir pažangą. Mažiausiai pedagogai pritarė teiginiui „tėvų (globėjų) įtraukimas į tiesiogines ugdymo institucijoje veiklas padeda vaikui geriau išreikšti savo emocijas, valdyti impulsus. Šios grupės duomenų apžvalga leidžia teigti, jog tėvų įtraukimas į ugdomąsias veiklas padeda jiems sužinoti daugiau informacijos apie vaiką, lemia jo socialinę raidą bei ugdymosi pasiekimus ir pažangą. Remiantis mokslinės analizės tyrimu (Švietimo problemos analizė, 2012), pastebima, jog tėvų į(si)traukimas į vaikų ugdymą teigiamai veikia ne tik vaiko mokymosi pasiekimus, bet ir vaikų ateities perspektyvą, psichinę sveikatą bei socialinius santykius su aplinkiniais. Šis poveikis yra ilgalaikis. Priešmokyklinio ugdymo pedagogų buvo prašoma įvertinti bendradarbiavimo su tėvais būdus, kurie suteikia informacijos apie vaiką (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. Priešmokyklinio ugdymo pedagogų nuomonės pasiskirstymas apie bendradarbiavimo būdus su tėvais

Bendradarbiavimo būdai su tėvais	Vidurkis	Standartinis nuokrypis	Mažiausias įvertinimas	Didžiausias įvertinimas
1	2	3	4	5
Tėvai (globėjai) su pedagogu bendrauja tik tada, kai kas nors vaiko ugdyme kelia nerimą ir nori gauti daugiau informacijos apie tai	3,02	1,00	1	5
Tėvai (globėjai) dažnai yra nepatenkinti, kai reikia kalbėtis su pedagogu apie vaiko ugdymo problemas	3,09	1,03	2	5

1	2	3	4	5
Tėvai (globėjai) dirbdami savanoriais savo vaiko grupėje, kontroliuoja vaiko įpročius	3,51	0,68	2	5
Tėvai (globėjai) daugiau dėmesio skiria vaiko savybėms, veiklos rezultatams, mažiau dėmesio kreipia į vaiko pažangą ir ugdymąsi	3,55	0,99	2	5
Tėvai (globėjai) aktyviai dalyvauja ugdymo institucijos gyvenime ir būna patenkinti gaunama informacija apie savo vaiką	3,67	0,73	2	5
Tėvai (globėjai) būdami kartu su vaikais, drąsina juos aktyviai dalyvauti ugdomosiose veiklose ir /ar renginiuose	4,11	0,64	3	5
Dalyvaujant su vaiku grupės veikloje ir /ar renginyje, tėvai (globėjai) demonstruoja buvimo kartu su vaiku džiaugsmą	4,16	0,75	2	5
Dalyvaujant susirinkimuose tėvai (globėjai) domisi vaiko mokymosi stiprybėmis	4,36	0,68	2	5

Pedagogų atsakymai atskleidė, dažniausiai dalyvaujant susirinkimuose tėvai (globėjai) domisi vaiko mokymosi stiprybėmis, mažiausiai - tėvai (globėjai) su pedagogu bendrauja tik tada, kai kas nors vaiko ugdyme kelia nerimą ir nori gauti daugiau informacijos apie tai. Iš gautų duomenų matyti, jog tėvų dalyvaujant ugdymo procese, domisi vaiko savybėmis, demonstruoja džiaugsmą būdami kartu bei skatina būti juos aktyviais ugdomosiose veiklose. Galima teigti, jos vaiko ugdymas yra ne tik pedagogo rūpestis, šeimai svarbus dalyvavimas švietimo įstaigos veikloje bei įtraukimas į ugdymo procesą, nes tai teigiamai veikia vaiko siekius, savęs vertinimą, skatina pasitikėjimą savimi. Pasak Baltušio (2003) labai svarbu, kad priešmokyklinio amžiaus vaikų tėvai pajustų ugdymo naudą, suprastų ugdymo grupėje svarbą.

Išvados

1. Teoriniame lygmenyje bendradarbiavimas apibūdinamas kaip darbas kartu, pagalba vienas kitam, bendras problemos sprendimas ir priėmimas. Bendradarbiavimas yra daugiau nei fizinis buvimas drauge. Didelę reikšmę tarpusavio bendradarbiavimui su tėvais teikia partnerystė, kuri vertinama kaip santykių idealas, apima pasidalijimą žiniomis, įgūdžiais, patirtimi. Švietimo įstaigos skatinamos eiti nuo abipusio atvirumo ir keitimosi informacija santykio link dialogu grįstos partnerystės su tėvais. Šiuo atveju yra svarbus tėvų dalyvavimas, siekiant juos įtraukti į veiklą, kuri yra jų vaiko ugdymo dalis: ne tik pasyviai dalyvauti susirinkimuose bei gauti informaciją individualiai, bet aktyviai dalyvaujant teminiuose seminaruose, konferencijose, jų pačių vedamose veiklose, bendrai organizuojamose išvykose, savanoriškoje veikloje, galėtų geriau pažinti vaiką, užtikrinti kokybiškesnį jo ugdymą. Tėvų įtraukimas reiškia dvipusę komunikaciją, kuri leidžia šeimoms dalyvauti vaiko ugdymo procese, švietimo įstaigos, bendruomenės gyvenime. Tėvai skatinami dalyvauti tiesioginėse ugdomosiose veiklose ir bendradarbiauti su pedagogais, tačiau į partnerystę veda ilgas kelias.

2. Tyrime išryškėjo, jog tėvai kviečiami dalyvauti susirinkimuose bei pasidalinti savo mintimis, vedami individualūs pokalbiai, teikiama informacija bei švietimo pagalbos specialistų konsultacijos ugdymo klausimais. Tik keičiantis ir dalijantis žiniomis apie vaiko patirtį, aplinką, gyvenimą, tarpusavyje derinant ugdymo tikslus ir praktiką galima užtikrinti šeimyninio ir institucinio ugdymo dermę ir tęstinumą. Menkokai pedagogai vertina švietimo įstaigoje savanorišką tėvų veiklą, kuri nėra šiuolaikinėse ugdymo įstaigose populiari. Tėvų informavimas apie priešmokyklinio vaiko ugdymą išlieka labiausiai įprasta bendradarbiavimo forma, tačiau skatinamas tėvų dialogas, pasidalijimas savo mintimis, lūkesčiais.

3. Priešmokyklinio ugdymo pedagogai nurodo, jog tėvų dalyvavimas tiesioginėse ugdomosiose veiklose, turi tiesioginės įtakos socialinei raidai, padeda vaikui geriau pažinti artimiausią aplinką, šeimą, susikaupti, teigiamai veikia vaiko ugdymosi pasiekimus ir pažangą.

Mažiausiai pedagogai pritarė, jog tėvų įtraukimas į tiesiogines ugdymo institucijoje veiklas padeda vaikui geriau išreikšti savo emocijas, valdyti impulsus. Tyrimas atskleidė, jog tėvų įtraukimas į ugdomąsias veiklas padeda jiems sužinoti daugiau informacijos apie vaiką, lemia jo socialinę raidą bei ugdymosi pasiekimus ir pažangą.

4. Dauguma šiandienos tėvų nori žinoti, kokia yra priešmokyklinio ugdymo specifika. Tėvų dalyvaudami ugdymo procese, domisi vaiko savybėmis, demonstruoja džiaugsmą būdami kartu bei skatina būti juos aktyviais ugdomosiose veiklose. Galima teigti, jos vaiko ugdymas yra ne tik pedagogo rūpestis, šeimai svarbus dalyvavimas švietimo įstaigos veikloje bei įtraukimas į ugdymo procesą, nes tai teigiamai veikia vaiko siekius, savęs vertinimą, skatina pasitikėjimą savimi.

Literatūros sąrašas

1. ALIŠAUSKIENĖ, S., MILTENIENĖ, L. (2004). Bendradarbiavimas tenkinant specialiuosius ugdymosi poreikius. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
2. BALTUŠIS, R. (2003). Kryptingas vietos bendruomenės telkimas priešmokykliniam ugdymui įgyvendinti. Priešmokyklinis ugdymas. Antra knyga. Straipsnių rinkinys. Vilnius: Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija.
3. BURVYTĖ, S. (2013). Šeimos ir ikimokyklinių ugdymo institucijų bendradarbiavimas: pozityvios tėvystės skatinimo aspektas. Socialinis ugdymas, nr. 3 (35), P. 122-136.
4. BUOŽIUVIENĖ, I., DIDŽGALVIENĖ, A., ŠEGŽDIENĖ, S.(2003). Sėkmingas bendradarbiavimas. Priešmokyklinis ugdymas ir pradinė mokykla: patirtis, idėjos. Respublikinės teorinės ir praktinės konferencijos medžiaga. Šiauliai: „Lucilijus.“
5. GRAŽIENĖ, V.(2002). Tėvai – problema ar galimybė? Priešmokyklinis ugdymas. Antra knyga. Straipsnių rinkinys. Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla.
6. GRICIENĖ, A., UBAVIČIENĖ, L., VAITKUVIENĖ, J. (2003). Projektas „Šeima ir būsimas pirmokas.“ Priešmokyklinis ugdymas ir pradinė mokykla: patirtis, idėjos. Respublikinės teorinės ir praktinės konferencijos medžiaga. Šiauliai: „Lucilijus.“
7. HERM, S. (2004). „Sunkūs vaikai.“ Praktiniai patarimai auklėtojams ir tėvams. Vilnius: Alma litera.
8. JORUTYTĖ, I., BUDREIKAITĖ, A. (2005). Tėvų dalyvavimas ikimokyklinės įstaigos bendruomenės ugdymo procese. Pedagogika, 76. P.53-63.
9. LANDSBERGIENĖ, A. Kiek (ir ar) turi tėvai įsitraukti į vaiko ugdymo(si) procesą {žiūrėta 2017.m spalio mėn.} Prieiga per internetą: <http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2012-06-08-austeja-landsbergiene-kiek-ir-ar-turi-tevai-įsitraukti-i-vaiko-ugdymo-si-procesa/83615>.
10. LAURINČIUKIENĖ, I.(2004). Paramos ir pagalbos šeimai įvairovė. Priešmokyklinis ugdymas. Trečia knyga. Straipsnių rinkinys. Vilnius: Lietuvos respublikos švietimo ir mokslo ministerija.
11. LELIŪGIENĖ, I. (2010). Pedagoginis tėvų švietimas kaip sėkmingos vaikų socializacijos prielaida. Socialinis darbas, nr.9 ,(1). P. 114-121.
12. MAHMOOD, S. (2013). First-Year Preschool and Kindergarten Teachers: challenges of working with parents. School community journal Vol. 23, No. 2, 55-60.
13. MARTIŠAUKIENĖ, D. Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo kokybė – vienas pedagogų veiklos profesionalumą lemiančių veiksnių. Tiltai, nr.2, 109-123.
14. MAZOLEVSKIENĖ, A. (2006). Ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir kitakalbių tėvų bendradarbiavimo ypatumai. Pasaulis vaikui: ugdymo realijos ir perspektyvos III dalis. Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla.
15. NEIFACH, S. (2004). Optimalaus priešmokyklinio ugdymo konceptualizavimasi kontekstai. Klaipėda: UAB ciklonas.
16. POČIENĖ, J.S.(2010). Ikimokyklinis ugdymas: raida, pedagoginės sistemos. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
17. Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa. (2014). Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
18. Priešmokyklinio ugdymo turinio įgyvendinimas. Metodinės rekomendacijos. (2004). Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.

19. RUŠKUS, J., ŽVIRDAUSKAS, D., ZYBARTAS, S., ESKYTĖ, J., MOTIEČIENĖ, R., DORELAITIENĖ, A. (2012). Ikimokyklinis, priešmokyklinis ugdymas Lietuvoje. Būklės ir galimybių tyrimas. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.
20. STONKUVIENĖ, G., ILGINIENĖ, G., LUKAVIČIENĖ, V., (2015). Tėvų, kaip socialinių partnerių ir bendruomenės narių, vaidmenys ir jų raiška ikimokyklinėje įstaigoje. Mokytojų ugdymas, nr. 25 (2), P-82-96.
21. Tėvų į(si)traukimas į mokinių ugdymą. Švietimo problemos analizė, nr. 8 (72). Vilnius: "Presvika."
22. TRAKŠĖLYS, K. (2010). Tėvų įtraukimas į aplinkos pedagogizavimą taikant andragogines sistemas. Socialinių mokslų studijos, nr. 4 (8). P. 57-68.
23. VAITKIENĖ, I. (2005). Tėvų socialinis – pedagoginis švietimas vaiko gyvenimiškų įgūdžių kontekste. Tiltai, nr.30. P. 130-135.
24. VALANTINAS, A., ČIULADIENĖ, G. (2012). Tėvų į(si)traukimas į vaikų ugdymą: ar tai problema Lietuvos mokyklose. Socialinis darbas, nr. 11(2). P. 403-408.
25. VIETIENĖ, J., MALINAUSKIENĖ, D. (2015). Tėvų požiūris į bendradarbiavimo raišką ikimokyklinėje bendruomenėje. Mokytojų ugdymas, nr.24(1). 101-113.

Summary

Collaboration with Parents and their Involvement in the Educational Process in Preschool

Jūratė Klizaitė

Klaipėda State University of Applied Sciences

The role of collaboration between the educational institution and family is becoming increasingly more relevant in contemporary pedagogical, psychological literature and in practice, in search of various forms of collaboration that would enable parents to be involved in direct educational activities and help to understand the importance of this process for the development of the child. The challenge of the modern family is to be engaged, interested, searching for interesting ways of spending time sharing educational experiences with each other and with others.

The pre-school education curriculum (2014) highlights the main goals and objectives emphasizing collaboration between the educational institution and parents (guardians), which is focused on parental involvement: to ensure positive, trustworthy and respectful, targeted collaboration between children, pre-school education teachers, parents (guardians), employees of each school and any other educational provider, and other persons implementing the curriculum. Flexible forms of parenting information, inclusion in the life of the institution strengthen mutual understanding, facilitate the work of teachers, and provide useful knowledge for both parties. According to Valantinas, Čiuladienė (2012), methods and forms of work with parents, which are seen by scientists only as an invitation to parental involvement in the education of their children, dominate in Lithuanian kindergartens. Parental involvement in child development is a complex phenomenon. It is noted that parent-teacher cooperation is often formal, one-way

Research problem. In particular, it is not only important to engage parents in the education of children, but also the way how they are involved and engage. The research problem is elaborated by raising the following questions: how and what forms of cooperation I used to involve parents by the pre-school education teachers in the educational process? How does the involvement of parents in the educational process affect the social, emotional development of a child of pre-school age?

The research aim is to identify the peculiarities of cooperation with parents and their inclusion in the educational process in a pre-school educational institution.

The research methods: 1) literature review, 2) a written survey using standardized questionnaire, analysis of statistical data. Statistical analysis was carried out by using the SPSS Windows 20.0.

Research methodology. The study was conducted in 2017-2018. The study sample was the targeted and convenient. The research involved 87 pre-school education teachers. Material and methods. A written survey using standardized questionnaire. The questionnaire consisted of 24 statements. Evaluation was carried out according to Likert scale. Based on the results of the written Shamir, it was found that successful cooperation of parents and their inclusion in the educational process is determined by their attendance of parent meetings, individual discussions of teachers and parents, various information provided that allows them to participate in various activities organized by educational assistance specialists in the field of education. These forms allow parents to share their experiences, find out the strengths and difficulties of raising a child, while in educational activities, they demonstrate joy and encourage the child to participate more actively in activities. Least of all educators agree with the statement that educational institution encourages volunteering of parents. The questionnaire of teachers has revealed that the participation of parents in educational activities encourages the child's creativity, positively influences progress and achievements, encourages

knowledge and concentration, but it is more difficult for children to be benevolent, tolerant, express their emotions, and manage impulses. Pre-school education is a connecting stage of pre-school and primary education, and therefore, readiness the child's preparation for studying under the primary education curriculum depends on the involvement of parents in the educational process, among other things.

Keywords: collaboration, partnership, involvement.